

знавець української мови. Б. Антоненко-Давидович авторитетно заявляє, що «в природі не буває людей, які визначалися б високим інтелектом і водночас примітивною, як у первісного дикуна, мовою» [1, с. 15]. Засилля англіцизмів, вульгаризація мови через засмічення її розмовно-просторічними й мовномеланжевими елементами, сленгізмами, іншими соціальними діалектизмами, одиницями, що створюють стильові дисонанси загалом і в підстилях офіційно-ділового стилю зокрема, вибір між питомо українськими та іншомовними терміноодиночками тощо – усе це та багато іншого створюють ті виклики, на які змушений відповідати своєю усною чи писемною професіограмою сучасний посадовець. Аби надалі залишатися конкурентоспроможним в умовах динамічних соціальних перетворень, державний службовець має бути здатним до самоосвіти й самовдосконалення, що не уявляється можливим без глибоких базових знань про внутрішні закони розвитку мови, стильову диференціацію української мови, мови й особливості формування й розвитку офіційно-ділового та інших мовних стилів, орфоепічних, орфографічних та граматичних комунікативних умінь тощо. Як живий організм, мова постійно розвивається, і так само, як будь-який інший організм, вона схильна до захворювань. «Мова вимагає режимних правил гігієни в користуванні нею, – наголошував свого часу М. Слабошпицький, – інакше вона ... заражається вірусом, од якого починаються її тяжкі захворювання» [2, с.274]. Дотримання чинних норм української мови, використання доречних у певному службовому контексті мовних засобів, контрольоване використання неологізмів, свідоме уникання проявів як мовного пуризму, так і невмотивованого вживання запозичених лексем, реалізація гендерного паритету на лексико-граматичному рівні, аргументований і виважений «спротив» модним тенденціям у мові досягаються застосуванням таких антивірусних «вакцин», як навички самостійної роботи з науковими джерелами (серед іншого й електронними), глибокі знання з історії розвитку української мови й зарубіжного досвіду мовного менеджменту, загальна мовна небайдужість та охайність, зрештою, постійне усвідомлення того, що особа публічної професії є насамперед обличчям певної установи, закладу чи організації, від імені якої вона представляє в широкому розумінні державу Україна.

Список використаних джерел

1. Антоненко-Давидович Б. М. *Як ми говоримо*. - Б. М. Антоненко-Давидович. - К., 1994. - 254 с. 2. *Що залишимо у спадок?*: Про наболіле: Нариси, статті, інтерв'ю / Упор. В. Князюк, В. Сидоренко. - К., 1990. - 438 с.

Л. Є. Хоружева, В. Г. Юнак

ОСОБЛИВОСТІ ВІДБОРУ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ ДЛЯ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Звертання до художніх текстів стає можливим тоді, коли студенти вже вміють сприймати текст цілісно, вільно орієнтуватися в ньому, виділяти серед фактів, викладених у тексті, найбільш істотні, узагальнювати їх, оцінювати, інтерпретувати. Досягнення студентами такого мінімального рівня зрілості читання уможливує постановку нових завдань: забезпечити перенос на художні тексти навичок і вмінь, вироблених при читанні текстів, побудованих на матеріалі нейтральної мови; виробити специфічні навички й уміння виокремлювати з образної тканини тексту його художній зміст, осягати ідейно-емоційний зміст, розуміти підтекст, «бачити» особливу організацію слів у художній мові, усвідомлювати функціональну роль лінгвоукраїнознавчих об'єктів тощо: скорегувати навички й уміння, сформовані на матеріалі

рідної літератури, з урахуванням труднощів іншомовного читання. Ці завдання реалізуються поступово, протягом усього періоду навчання українській мові.

При відборі художніх творів для початкового етапу доцільно надавати перевагу сучасній літературі. Мова творів сучасних письменників, у порівнянні з мовою класичної літератури, більш зрозуміла іноземним устудентам, оскільки саме сучасна літературна мова є об'єктом їх вивчення. Опанування актуальних країнознавчих знань, закладених у творах сучасних письменників, більш доступно іноземному читачеві, ніж досягнення фонових знань культурної спадщини. Для розуміння класичної літератури необхідна наявність певних історико-культурних даних, що вимагає від устудентів спеціальної підготовки. Звертання до творів сучасних письменників підтримується й інтересом іноземців до сучасної культури. Сучасна література найбільшою мірою здатна задовольнити цей інтерес, знайомлячи іноземного читача з нашим суспільством, способом життя, традиціями, менталітетом, конкретною людиною. Відібраний для читання художній матеріал повинен бути співвіднесений з рівнем мовної компетенції учнів. Реалізація вимоги ямовної доступності стосовно художніх творів не може бути здійснена без вирішення проблем адаптації. Усвідомлюючи всі втрати, які спричиняє адаптація, ми бачимо в ній, проте, єдино реальний шлях підготовки студентів до читання оригінальних літературних творів.

При методичній обробці літературного джерела слід керуватися не суб'єктивними уявленнями про потребу тієї або іншої мовної одиниці, а її необхідністю й значимістю стосовно головної ідеї (предикації 1-го порядку), ідейно-емоційного змісту (предикації 2-го порядку), сюжету, фабули (предикації 3-го порядку), образу (предикації 4-го порядку), образотворчих деталей (предикації 5-го порядку) і т.д.

Процедура адаптації передбачає виділення в художньому творі ключових слів, словосполучень, речень, що належать до цих одиниць тексту (предикації). Вони не підлягають скороченню, тому що служать орієнтирами в пошуках змісту художнього твору. Стосовно них можливі лише лексико-граматичні заміни, які повинні здійснюватися з установкою зробити мову творів доступною для розуміння устудентами, зберігаючи, за можливості, його стилізову характеристику. Визначивши «опорно-значеннєвий стрижень», адаптатор піддає твір скороченню. Якщо текст створюється на підставі твору великого обсягу, то скорочення стосується його сюжетно-фабульної, композиційної структури й проводиться великими блоками: виокремлюється одна з головних сюжетних ліній, виключаються відступи від неї, знімаються хронологічні «збої» оповідання, увага концентрується на основних персонажах, скорочується набір образотворчих деталей і т.д. Скорочення можуть носити й більш приватний характер, вони викликаються необхідністю виключити деякі невідомі студентам мовні явища (наприклад, відхилення від літературної норми), що зустрічаються в прямій мові персонажів, або важкі для розуміння мовні одиниці з національно-культурним компонентом семантики.

У результаті методичної обробки літературного оригіналу створюється навчальний художній текст, співвіднесений з рівнем комунікативної компетенції іноземних студентів. Ним може стати оповідання, уривок з повісті або роману, текст-монтаж, створений на підставі повісті. Читання навчальних художніх текстів дає можливість студентам поступово розширити словниковий запас, сформувати потенційний словник, виробити вміння розуміти особливу організацію слів у художній мові, її виразний, образний характер і тим самим підготувати студентів до читання оригінальної літератури.

Сукупність завдань навчання читанню художніх текстів реалізується за допомогою спеціального методичного апарату. Він повинен бути комплексним, оскільки глибина сприйняття літературного твору залежить від цілої низки чинників, як мовного, так і позамовного характеру. Розглянемо послідовно компоненти структури методичного апарату, виділивши етапи передтекстові, притекстові і післятекстові

роботи, які можна виразити в системі завдань.

Передтекстові завдання спрямовані на усунення значеннєвих і мовних труднощів розуміння художнього тексту й одночасно на розвиток навичок і вмінь читання, вироблення «стратегії розуміння». Ці завдання можуть бути представлені вправами навчального характеру, що враховують лінгвокраїнознавчі, лексико-граматичні, лінгвостилістичні аспекти й структурний рівень художнього тексту.

Одне із завдань передтекстових завдань - зробити мову даного тексту доступною для студентів, а в більш широкому плані - підготувати їх до самостійного подолання мовних труднощів при читанні художніх творів.

Навчання читанню навчальних художніх текстів слід вести з установкою на оволодіння навичками й уміннями гнучкого читання, у першу чергу навчального й ознайомлювального.

Від цих умінь багато в чому залежить розуміння змісту художнього тексту як на рівні значень, так і на рівні змісту. Розуміння змісту на рівні значень припускає вичленювання значеннєвих віх і усвідомлення зв'язків між ними. Розуміння змісту на рівні змісту припускає осмислення причини дії, мотиву, мети, оцінок. Читаючи художній твір, студенти повинні зрозуміти емоційну атмосферу твору, його стверджувальний або заперечливий пафос, авторські оцінки, що створюють у сукупності підтекст. У притекстових завданнях студентам пропонуються так звані комунікативні установки, вказівки на вид читання й швидкість читання.

Післятекстові завдання представлені вправами навчального характеру, спрямованими на перевірку різних рівнів глибини розуміння прочитаного тексту. Перевірка розуміння змісту проводиться відповідно до виділених І.А.Зимовою рівнів розуміння значеннєвого змісту тексту. Перший рівень характеризується з'ясуванням того, про що мова йде в тексті. Це найзагальніше поверхнєве сприйняття. Для другого рівня характерне розуміння того, про що йде мова у тексті. Третій рівень веде до проникнення в суть викладу, до усвідомлення не тільки того, про що розповідається в тексті, але і як, якими засобами це досягається. На четвертому (найвищому) рівні відбувається розуміння основного змісту тексту, його головної думки, незалежно від того, чи сформульована вона експліцитно або подана в підтексті.

Пропонований методичний апарат до навчальних художніх текстів має універсальний характер, не орієнтований на національний контингент студентів, на конкретні умови й форми навчання. Обов'язковий у своїх основних компонентах, він допускає варіативність їх наповнення.

Список використаних джерел

1. Бакум З.П. Українська мова як іноземна: лінгводидактичні проблеми. Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету: зб. наук. пр. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2010. Вип. 5. С. 226-232. 2. Бондаревская Е.В. Гуманистическая парадигма личностно-ориентированного образования. Педагогіка. 1997. № 4. С. 11-17. 3. Хосаннова О.С. Обучение студентов идиоматике иностранного языка в контексте межкультурного подхода на основе текста для чтения (на материале немецкого языка): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Московский городской педагогический университет. Москва, 2016. 245 с. 4. Стандарт з української мови як іноземної. old.mon.gov.ua. URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/1410876247>.

О. І. Бондаренко

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ СИНТАКСИЧНОГО ВЖИВАННЯ ДІЕСЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ TO SAY TA TO TELL («СКАЗАТИ»)

Ці дієслова відрізняються по додатковій характеристиці поняття, що ними виражається та по деяким особливостям синтаксичного вживання. Стилістично вони є нейтральними.